

Solcellsanläggning Löberöd

Fastigheten Löberöd 1:184
Eslövs kommun

Bilaga C.11.
Kulturmiljöutredning och
konsekvensanalys
2024-04-26

OLGA SCHLYTER
KULTURMILJÖKONSULT

Innehåll

Inledning	3
Bakgrund och syfte	3
Metodik	3
Befintliga skydd och utpekanden	3
Historik	4
Löberöds gods	4
Ägarlängd	6
Underlydande gårdar och byar	8
Lönshults gård	8
Löberöds markanvändning	8
Vägdragningar och alléer	14
Nulägesbeskrivning	15
Godslandskapet runt Löberöds slott	15
Lönshults gård	15
Vyer runt Löberöds slott	16
Vyer runt Lönshults gård	18
Område aktuellt för solcellsanläggning	19
Värdebeskrivning	26
Kulturhistoriskt värde	27
Kulturlandskapets karaktär	27
Värdefulla element i kulturlandskapet	27
Konsekvensanalys	28
Planerad åtgärd	28
Förutsättningar	28
Matris för gradering av konsekvenser	30
Konsekvenser på kulturmiljön - tabell	31
Sammantagen bedömning	32
Förslag på anpassningsåtgärder	32
Åtgärder för att minska negativ påverkan	32
Källor	33

PROJEKTINFORMATION

Beställare: LC Energi, Gustaf Ekberg
Projektperiod: Mars-april 2024
Uppdragsansvarig: Olga Schlyter

Samtliga foton är tagna av Olga Schlyter 2024, om inte annat anges.

Omslagsbild: Vy mot norr från vägen som går västerut från Lönshults gård.

Inledning

Bakgrund och syfte

Föreliggande kulturmiljöutredning och konsekvensanalys har tagits fram på uppdrag av LC Energi med anledning av en planerad solcellsanläggning i Löberöd. Delar av den planerade anläggningen ligger inom område utpekat som värdefull kulturmiljö i Länsstyrelsens Kulturmiljöprogram för Skåne. Syftet med denna utredning är att identifiera och beskriva områdets kulturmiljövärden och hur de kommer till uttryck i den fysiska miljön, samt att utreda vilka konsekvenser solcellsanläggningen skulle ha på dessa värden. I uppdraget ingår även förslag på anpassningsåtgärder för att minska eventuell negativ påverkan på kulturmiljövärdena.

Metodik

Metoden i utredningen tar sin utgångspunkt i Riksantikvarieämbetets *Plattform för kulturhistorisk värdering och urval* från 2015. I plattformen definieras kulturhistoriskt värde som Där struktureras den kulturhistoriska värderings- och urvalsprocessen upp i olika moment. Denna utredning omfattar modellens beskrivande och analyserande moment som besvarar frågorna "Vad har hänt? Vad finns? Vad återspeglas?" respektive "Vilka är värdena". Därpå följer en konsekvensanalys vars upplägg är löst baserat på norska Riksantikvarens metod som presenteras i *Veileder - Metode for landskapsanalyse i kommuneplan* från 2011.

Befintliga skydd och utpekanden

Gällande detaljplaner

Området är inte planlagt.

Riksintresse för kulturmiljövården

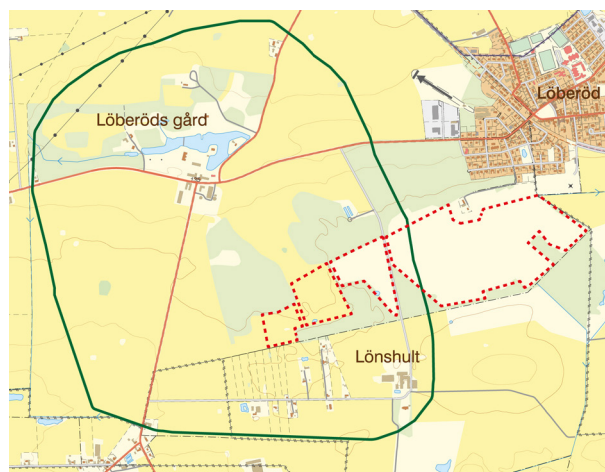
Området ligger inte inom något område utpekat som riksintresse för kulturmiljövården. De närmast belägna riksintresseområdena finns vid Skarhult, Övedskloster och Flyinge som alla ligger cirka 7-8 kilometer från den planerade solcellsanläggningen.

Fornlämningar

Det finns inga registrerade fornlämningar på platsen för den planerade solcellsanläggningen. I närheten finns Lönshults gård och Löberöds säteri vars gårdstomter är registrerade som "möjlig fornlämning". I parken till Löberöds säteri finns ett antal minnesmärken, fornlämningsliknande lämningar med mera som är registrerade i Fornlämningsregistret som "övrig kulturhistorisk lämning". Söder om säteriet finns ett mindre område där det hittats flintavslag som är en möjlig stenåldersboplatz, registrerad som "möjlig fornlämning".

Kulturmiljöprogram för Skåne

I Kulturmiljöprogram för Skåne är området runt Löberöds slott och Lönshults gård utpekat som "särskilt värdefull kulturmiljö". Kulturmiljöprogrammet från 2006 är ett regionalt kunskapsunderlag, framtaget av Länsstyrelsen i Skåne.

Grön linje = särskilt värdefull kulturmiljö, Kulturmiljöprogram för Skåne. Röd streckad linje = planerad solcellsanläggning.

Kulturmiljöprogram för Skåne: Löberöd

Löberöd ligger i en öppen jordbruksbygd, där de vidsträckta åkrarna och alléerna pekar på den till Löberöd knutna storgodsdriften.

Partier av ädellövskog inramar godsanläggningen. Den gulputsade huvudanläggningen präglas av den ombyggnad som påbörjades under 1790-talet då den äldre byggnaden från tidigt 1600-tal omskapades. Det brutna taket, det åttakantiga tornet liksom den trekantiga utbyggnaden på ena långsidan tillkom vid ombyggnaden. Vid den anlagda slottssjön ligger ett bostadshus som i stil och färgsättning ansluter till huvudbyggnaden.

Ladugården med kraftiga längor i tegel och gråsten byggdes omkring 1805 för att ersätta de äldre uthusen, belägna närmare mangårdsbyggnaden. Stora ekonomibyggnader flankerar även uppfarten från söder. Anläggningen omfattar även en mindre slottskyrka. I godsmiljön ingår även trädgård och park med ekotempel, statyer och orangeri samt några bostadshus tillkomna för godsets anställda i slutet av 1800-talet. Sydost om godset ligger Lönshults gård, som troligen är en avstyckning från Löberöd.

Motiv för bevarande

Kulturlandskapet kring Löberöd är helt präglad av den under 1800-talet framväxande storgodsdriften. Den samlade godsmiljön, den gårdsnära, öppna åkermarken, de stora brukningsenheterna och alléerna framstår som typiska och värdefulla inslag.

Historik

Löberöds gods

Löberöds gods är känt sedan 1500-talet, men det har funnits längre. Möjligen ägdes det på medeltiden av ätten Trolle. I slutet av 1500-talet kom godset i ätten Brahes ägo och från 1611 styrde änkan Anne Brahe (1576-1635) på Löberöd. Enligt sägnerna styrde hon med järnhand och hon har även tillskrivits övernaturliga krafter. En sägen berättar att Anne red omkring och strödde ut ekollon och bokollon som sedan växte upp till ek- och bokskogen runt slottet. Ett bevarat skogsparti heter än i dag Braheskogen. Det var också Anne Brahe som uppförde slottsbyggnaden 1620.

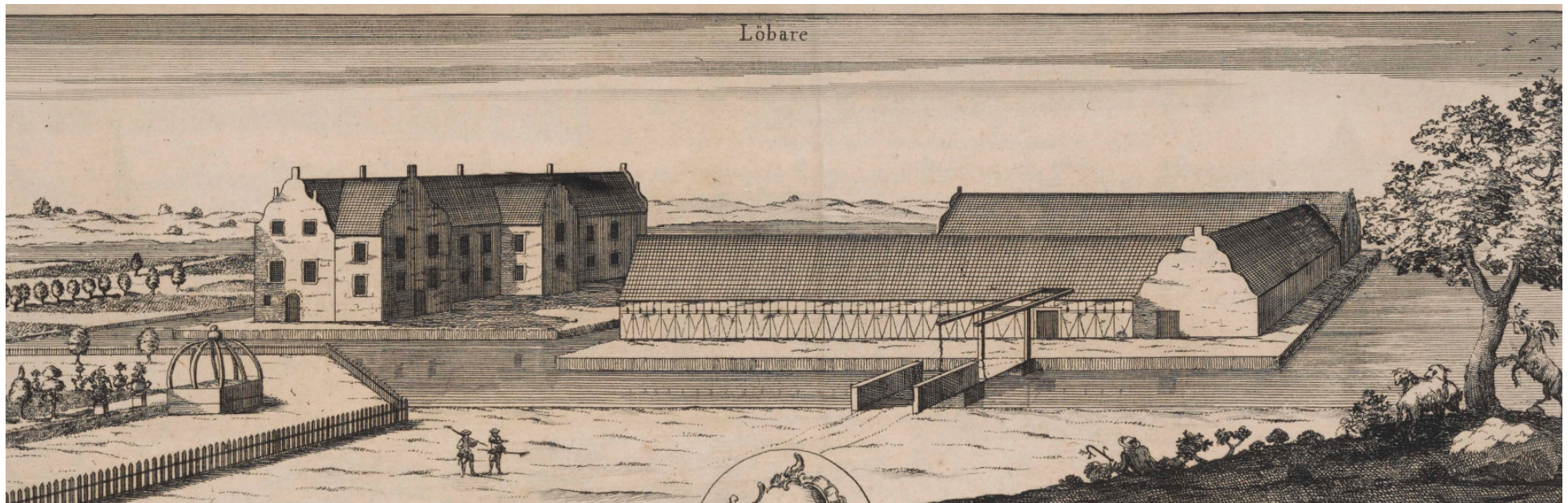
Efter Anne Brahe kom Löberöd genom arv till ätten Ramel och Hans Ramel (1724-1799) gjorde stora om- och tillbyggnader. Han kallades Bygge-Hans på grund av de många stora ombyggnadsprojekt han genomförde på sina skånska slott, till exempel Maltesholm och Övedskloster.

På 1820-talet fick slottet det utseende det har idag med putsade fasader, tidigare var det i gråsten och rött tegel. Ägare var då Jacob de la Gardie, som även lät anlägga den engelska parken med en konstgjord sjö. Under de la Gardies tid effektiviserades jordbruket och nya stora ekonomibyggnader uppfördes söder om slottet. De äldre eko-

nomibyggnaderna som låg direkt öster om slottet hade uppförts av Anne Brahe på 1600-talet och de revs 1908. I början av 1900-talet ägdes godset av Hjalmar Wiens som moderniserade byggnaden, till exempel genom att dra in vatten.

Från 1930-talet var Gunnar Cullborg godsägare på Löberöd. Djurhållningen var en betydande del av verksamheten, och på gården fanns på 1940-talet 45 hästar, 250 kor, 350 svin.

1997 kom Löberöd åter i släkten Ramels ägo, när nuvarande ägaren Knut Ramel köpte godset.

"Löberöd från nord vestra sidan". Illustration av Ulrik Thersner 1817. Källa: Alvin/Lunds universitet, Universitetsbiblioteket.

Historik

"Löberöd från nord vestra sidan". Illustration av Ulrik Thersner 1817. Källa: Alvin/Lunds universitet, Universitetsbiblioteket.

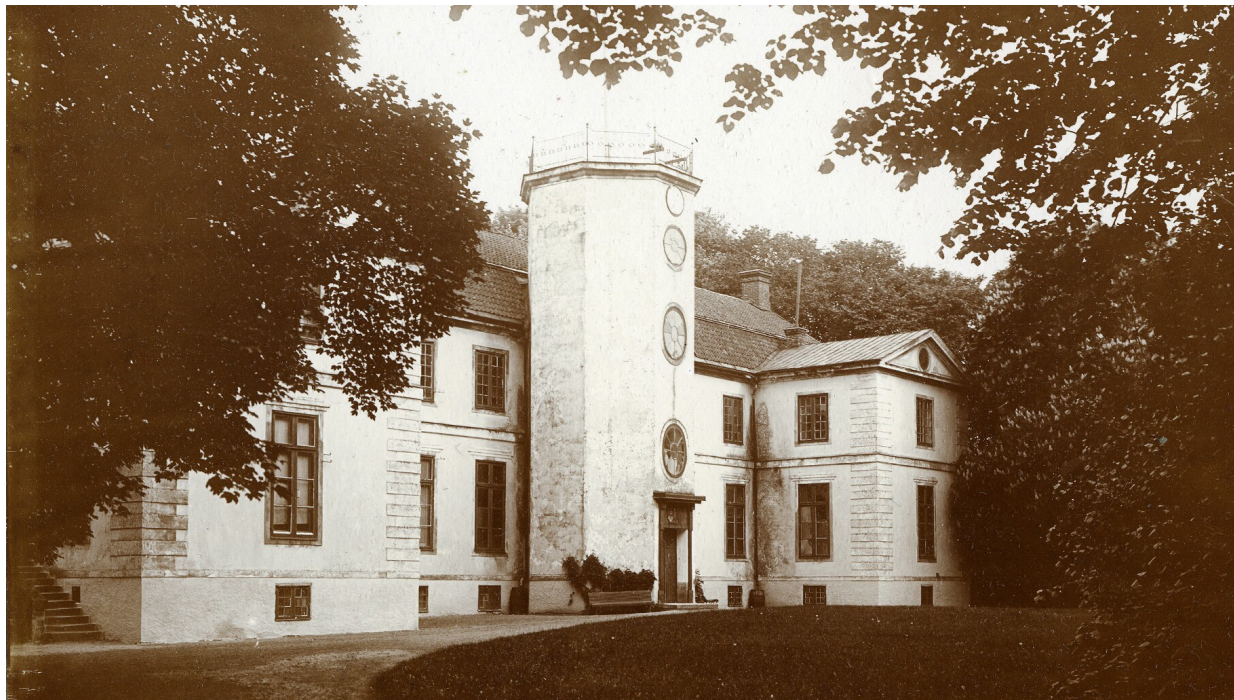
Historik

Ägarlängd

Medeltiden	Ätten Trolle?		
-1540	Christoffer Huitfeldt	Ingifte?	Christoffer Ottessen Huitfeldt (ca 1500-1559) ska enligt en gravinskrift i Norra Åsums kyrka ha varit "herre till Löberöd". Huitfeldt var gift med Öllegaard Trolle (1513-1578) som kan ha haft med sig Löberöd i boet. Hennes farfar Arvid Trolle var på sin tid den största privata jordägaren i Norden och han ägde närmre tusen gårdar i Sverige och 475 i Skåne.
1540-	Eske Bille	Köp	Eske Pedersen Bille (ca 1480-1552) var ståthållare på Köpenhamns slott och senare rikshovmästare. En av Danmarks mäktigaste män. Bille ägde många gods, framför allt i Skåne, däribland Ellinge och Månstorp.
1554-1561	Anne Bille och Jens Axelsen Brahe	Arv	Föregåendes dotter med make.
1561-1587	Henrik Brahe	Arv	Son till föregående. Henrik Jensen Brahe (?-1587) var gift med Lene Tagesdotter Thott (?-1599). Henrik Brahe ägde förutom Löberöd även bland annat Vittskövle och Osbyholm.
1587-1635	Anne Brahe	Arv	Dotter till föregående. Anne Henriksdatter Brahe (1576-1635) gifte sig 1692 med Steen Maltesen Sehested. Han dog 1611 och Anne blev änka. Hon ägde även Viderups slott som Sehestedt köpt 1604. Anne Brahe uppförde Löberöds slott på 1620-talet.
1635-1653	Henrik Ramel	Arv	Systerson till föregående. Henrik Ramel (ca 1601-1653) på Bäckaskog var son till Anne Brahes halvsyster Else Brahe.
1653-1656	Margrethe Skeel	Arv	Änka till föregående. Margrethe Ottedatter Skeel (?-1672).
1656-1711	Hans Ramel	Arv	Son till föregående. Hans Ramel (1641-1711) kom genom egna och hustrun Vibeke Ottedatter Lindenovs arv att äga även bland annat Viderup, Sireköpinge, Maltesholm och Klågerup och han blev Skånes störste godsägare.
1711-1752	Malte Ramel	Arv	Son till föregående. Malte Ramel (1684-1754) kallades "Rike Ramel" på grund av sina omfattande godsegendomar.
1752-1799	Hans Ramel	Arv	Son till föregående. Hans Ramel (1724-1799), "Bygge-Hans" kallad på grund av de många byggprojekt han genomförde på sina gods. Förutom de gods han ärvt köpte han ytterligare av ärvda pengar, däribland Övedskloster. Byggde om- och till Löberöds slott, anlade vägar.
1799	Amalia Ramel	Arv	Föregåendes dotter. Elisabeth Sofia Amalia Ramel (1753-1830) var gift med Gustav Adolf Sparre på Kulla Gunnarstorp. De avstod från egendomen Löberöd och skänkte eller sålde den direkt till sin dotter Christina Sparre (1778-1811). Hon gifte sig samma år (1799) med greve Jacob Gustaf de la Gardie.
1799-1842	Jacob de la Gardie och Christina Sparre	Gåva/ Köp	Föregåendes dotter med make. Jacob de la Gardie (1748-1842) samlade på konst och litteratur och skapade ett stort bibliotek på Löberöd. Under hans tid byggdes slottet om och fasaderna putsades. Nya ekonomibyggnader uppfördes söder om slottet och kanalen som skiljde dessa åt fylldes igen. Anlade engelsk park med orangeri och sjö skapad genom utdikning.
1842-1863	Axel de la Gardie	Arv	Föregåendes brorson. Greve Axel Jacob de la Gardie (1819-1879) ärvde en tredjedel av Löberöd tillsammans med sina syskon. Han löste ut syskonen och köpte upp ytterligare en tredjedel. Han blev därmed ägare till slottet och två tredjedelar av markerna. Den resterande tredjedelen, däribland Tängelsås och Gummarp, hade ärvts av hans farbror Etienne de la Gardie.

Historik

1863-1917	(Otto Ramel) Henrik Ramel	Köp	Friherre Otto Ramel (1833-1900) på Övedskloster genom köp. Halvbrodern friherre Henrik Alexander Ramel (1848-1928) övertar köpet. Gjorde omfattande avstyckningar i slutet av 1800-talet.
1917-1920	Hjalmar Wiens	Köp	Grosshandlare Oscar Hjalmar Wiens (1846-1923). Rustade upp slott och ekonomibyggnader, drog in vatten och avlopp.
1920-1935	Harald Wiens	Arv	Föregåendes son. På Fingal Carl Oscar Harald Wiens (1880-1972) initiativ byggdes godsets smedja om till kyrka på 1920-talet.
1935-1985	Gunnar Cullborg	Köp	Gunnar Bertil Herbert Cullborg (1908-?). 1982 drabbades slottet av eldsvåda.
1985-	Per Mattsson	Köp	Per Mattsson, Skånes Tranås
-1997	Pontus Mattsson	Arv?	Föregåendes son Pontus Mattsson. Bosatt i Sjövillan, slottet stod tomt på 1990-talet. Drev jordbruket i bolaget Löberöds gård AB.
1997-	Knut Ramel	Köp	Friherre Knut Ramel. Slottet åter i släkten Ramels ägo. Genomfört omfattande renoveringsarbeten.

Odaterat foto av Löberöds slott. Källa: Alvin/Kungliga Konsthögskolan.

Harald Wiens exlibris, med Löberöd som motiv. Källa: Bukowskis.com.

Historik

Underlydande gårdar och byar

Löberöds ägor har varit omfattande, med många underlydande gårdar och byar. Under 1700-talet ägde godset större delen av marken i Hammarlunda socken, och även mark i andra socknar. Bönderna på godsets ägor var befriade från kronoskatten, eftersom de löd under ett frälsegods. Istället hade de arbetskyldighet på Löberöd, för att betala sitt arrende, så kallat hoveri. Förutom sina egna gårdar skötte hoveribönderna alltså även allt jordbruksarbete på Löberöd. På 1600-talet hade Löberöd 77 hoveribönder, men mot slutet av seklet mer än halverades antalet efter reformer som införts sedan Skåne blev svenskt. Hoverisystemet började avvecklas på 1700-talet. Exempel på gårdar och byar som tillhört Löberöd är Marianelund, Gårdarp och Satsarp som ligger norr om säteriet, Blackmad och Kristinetorp i väster, Ölycke, Bolleröd och Arup i öster och Lönshult i söder.

Odaterat foto av förvaltare och arbetsstyrka på Lönshults gård. Källa: Hembygd.se/Frostabygden 2017.

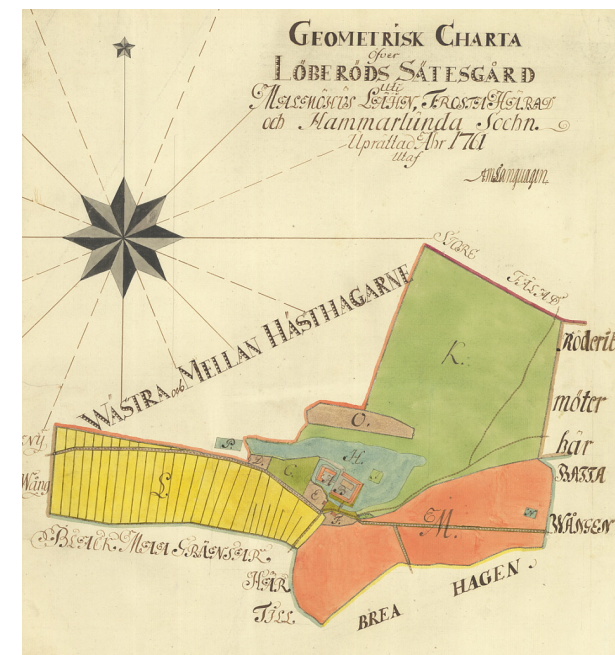
Lönshults gård

Lönshults gård är känd sedan 1400-talet. Gården tillhörde Löberöd fram till 1870-talet, då den såldes till Lars Rasmus Lorentzen från Bornholm. Ägandet togs ett par år senare över av två förmögna danska grosshandlare. Den ene av dem, Karl Höepfner, blev 1882 ensam ägare till Lönshult och hans efterlevande ägde gården fram till 1966. Jordbruket drevs av en förvaltare medan den danska ägarfamiljen bodde i Köpenhamn. På Lönshult hade man mycket mjölkkor, och 1885 byggdes ett eget mejeri på gården. Torvbrytning var också en betydande del av verksamheten. I Löberöds samhälle fanns vid sekelskiftet 1900 en presstorvfabrik. Liksom på Löberöd dikades gammal fäladsmark ut under andra halvan av 1800-talet och gjordes om till odlingsbar mark som styckades av. Väster om gården växte en gles bebyggelse med småjordbruk fram. Detta område kallades enligt skifteskartan för Friheten, och bönderna där benämndes enligt ortnamnsregistret för "frihedabönderna".

Löberöds markanvändning

1700-talet

Löberöds historia går långt tillbaka i tiden, men äldre kartor över godsets ägor saknas. De äldsta kartorna som finns bevarade är från andra halvan av 1700-talet, och de visar inte hela Löberöds markinnehav utan endast godsets inägor och hästhagar. Inägorna bestod av åkervångar och ängsvångar, samlade runt om slottet. Åkervångarna låg i en lång rad i öst-västlig riktning längs den nuvarande vägen, och norr om slottet låg beteshagarna för hästar. Söder och nordost om åkervångarna fanns stora

Utsnitt ur karta över Löberöds sätesgård 1761. Kartan visar åkervångarna söder om slottet (gult och rött) samt en hästhage (grönt) i nordost. Kartan visar också de äldre vägsträckningarna närmast slottet. Källa: Lantmäteriet.

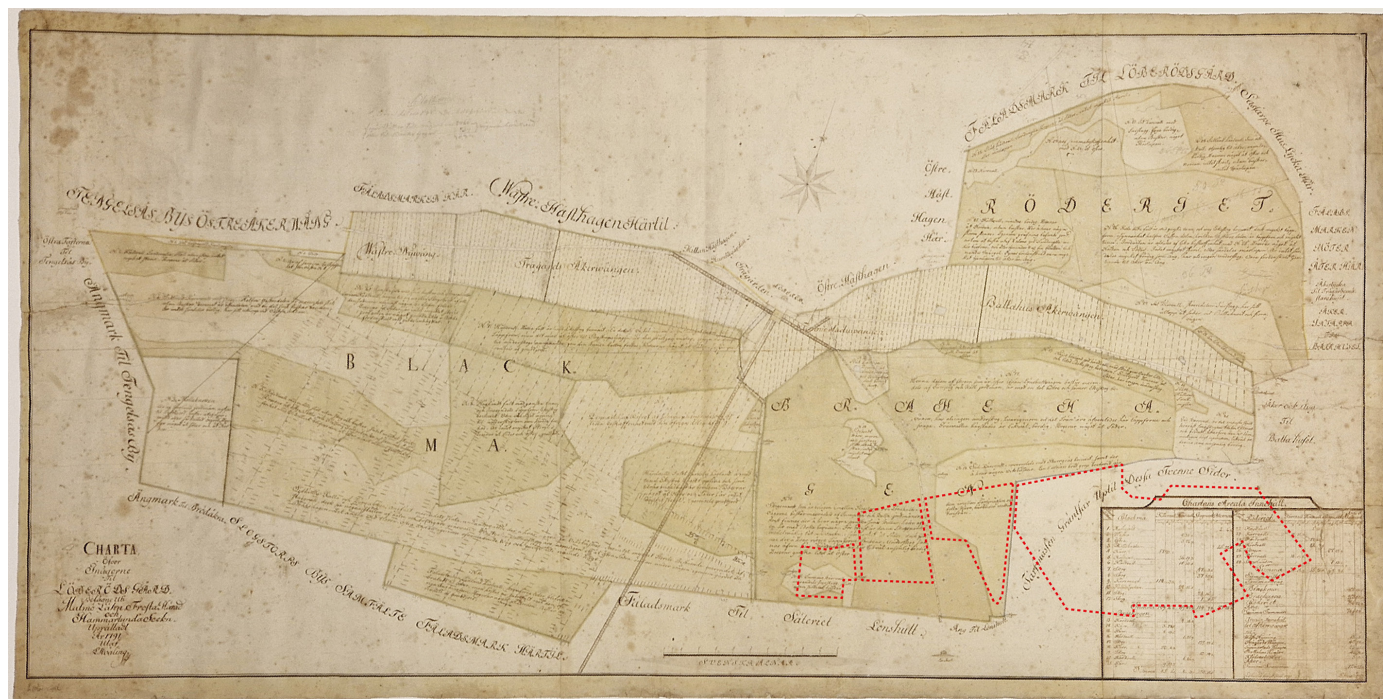
Historik

ängsvångar, det vill säga mark som skyddades från bete där man skördade hö för vinterfoder. Fäladsmarken, som det inte återfunnits några kartor över, låg i norr och delades med intilliggande byar och gårdar. Fäladsmarken var mark där får och nötkreatur betade.

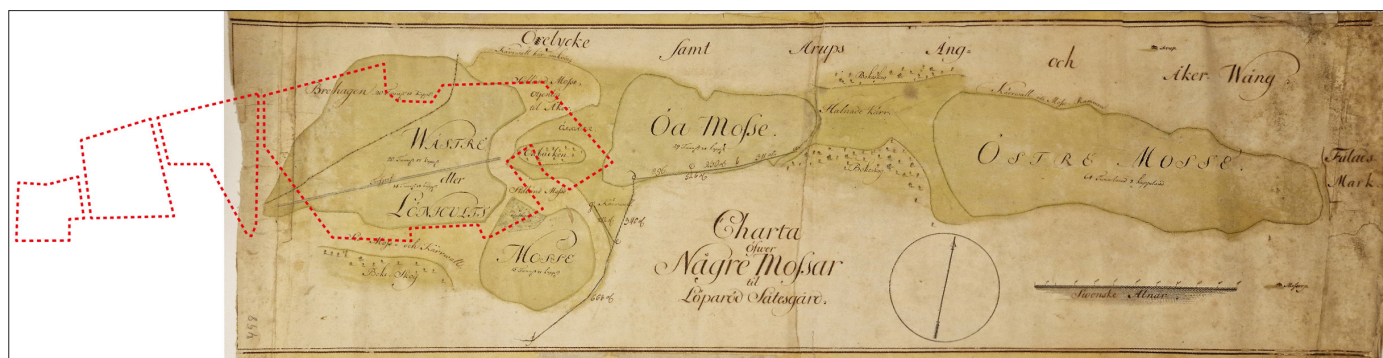
På en karta från 1791 över Löberöds inägor är ängsvångarna noggrant kartlagda. Markerna bestod omväxlande av partier med bok- och ek-skog, låglänt sankmark och kärr. Ängsvångarna var indelade i tre stora delar; Blackma i sydväst, Breahagen/Brahehagen i sydost och Röderiet i nordost. Efterleden -hage i namnet Brahehagen antyder att den marken tidigare använts för bete. Av kartans detaljerade beskrivning framgår att större delen av skogen i området saknade undervegetation, eftersom den inte varit "skonad och fredad", vilket också tyder på att det varit betesmark.

1791 års karta ger bilden av ett varierat, småbrutet landskap. Det skulle komma att förändras med tiden, i och med den enorma utveckling jordbruket genomgick det kommande seklet.

Till Löberöd hörde även många torvmossar. Sedan järnåldern har torv använts som bränsle, och mossarna var en viktig resurs. Carl von Linné noterade på sin skånska resa 1749 att torv på många håll helt ersatt ved som bränsle. En odaterad karta, förmodligen från 1700-talet, visar en rad torvmossar som tillhör Löberöd. De sträcker sig i öst-västlig riktning söder om nuvarande Löberöds samhälle.

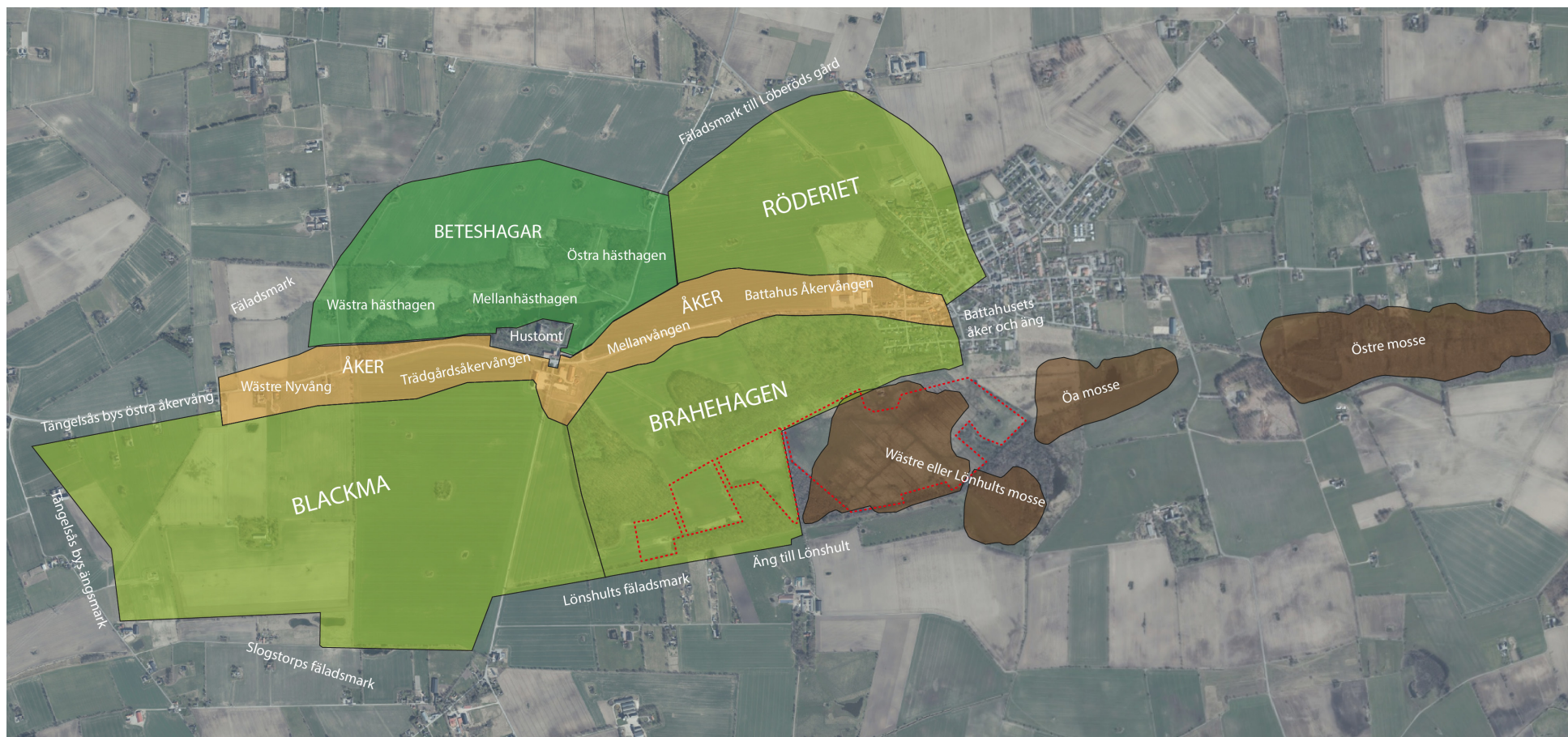

Karta över inägor till Löberöds gård 1791. Röd streckad linje visar planerad solcellsanläggning. Källa: Löberöds godsarkiv, Arkivcentrum Syd.

"Charta öfver någre mossar til Löpared Sätessgård", det vill säga karta över några mossar tillhöriga Löberöds gård. Kartan är odaterad, men den är sannolikt från 1700-talet. Röd streckad linje visar planerad solcellsanläggning. Källa: Löberöds godsarkiv, Arkivcentrum Syd.

Historik

Sammanställning av Löberöds inägor i samt några av gårdens mossar i slutet av 1700-talet. Källor är kartor från Lantmäteriet och Löberöds godsarkiv. Röd streckad linje markerar planerad solcellsanläggning.

Historik

Brahehagen enligt 1791 års karta, sammanfattning av de detaljerade beskrivningarna på kartan. Röd streckad linje markerar planerad solcellsanläggning.

Historik

1800-talet

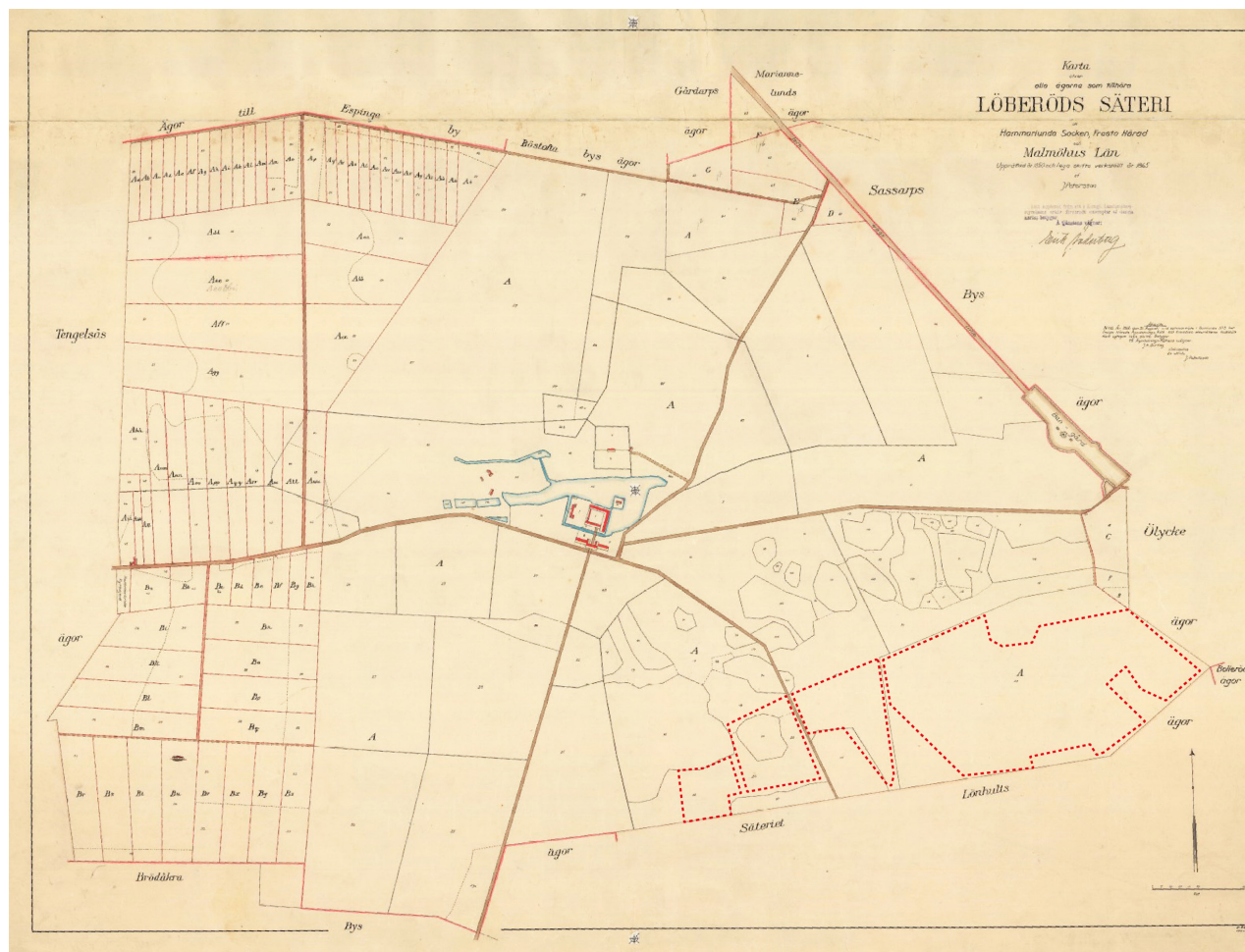
Under 1800-talet skedde en enorm utveckling av det svenska jordbruket. Skiftesreformer genomfördes, då böndernas tegar samlades i sammanhängande ägor, och genom utdikning omvandlades våtmarker till åkermark. Till detta kom förbättrade redskap och utveckling av grödorna, vilket sammantaget gjorde att produktionen ökade och befolkningen växte.

På Löberöd var större delen av ägorna redan samlade i sammanhängande vångar. Den samfällda fäladsmarken i norr skiftades dock vid sekelskiftet 1800. Under det kommande seklet utökades åkerarealen på Löberöds ägor avsevärt genom utdikning och avskogning. Det tidigare småbrutna landskapet omvandlades till sammanhängande odlingsmark, med spridda mägergravar där kalkhaltig lera grävdes upp och användes som jordförbättring. Framför allt gällde detta ängsvången Blackma i sydväst, hästtagarna norr om slottet samt den gamla fäladsmarken. Stora delar av den nyvunna odlingsmarken styckades av från godset under andra halvan av 1800-talet.

Brahehagen i sydost fortsatte att till stor del att vara skog-bevuxen mark. Delar av de sankna markerna mellan skogs-partierna omvandlades till odlingsmark. Den småskaliga, uppbrutna landskapsbilden kvarstod i någon mån här.

I nordost drogs på 1860-talet järnvägen mellan Eslöv och Ystad, vilket ledde till framväxten av stationssamhället Löberöd.

Torvbrytningen på mossarna blev allt viktigare under 1800-talet, då energibehovet ökade i och med industrialisering och befolkningstillväxt. Även torvbrytningen industrialiserades och i Löberöd fanns vid sekelskiftet 1900 en presstorvfabrik. Presstorv var torv för bränsle, som pressats till behändiga block. Stickspår anlades från torvmossen söder om stationssamhället upp till järnvägen.

Karta över Löberöds ägor 1864. Området i väster är uppmätt i mindre delar inför avstyckning. Röd streckad linje markerar planerad solcellsanläggning. Källa karta: Historiska kartor, Lantmäteriet.

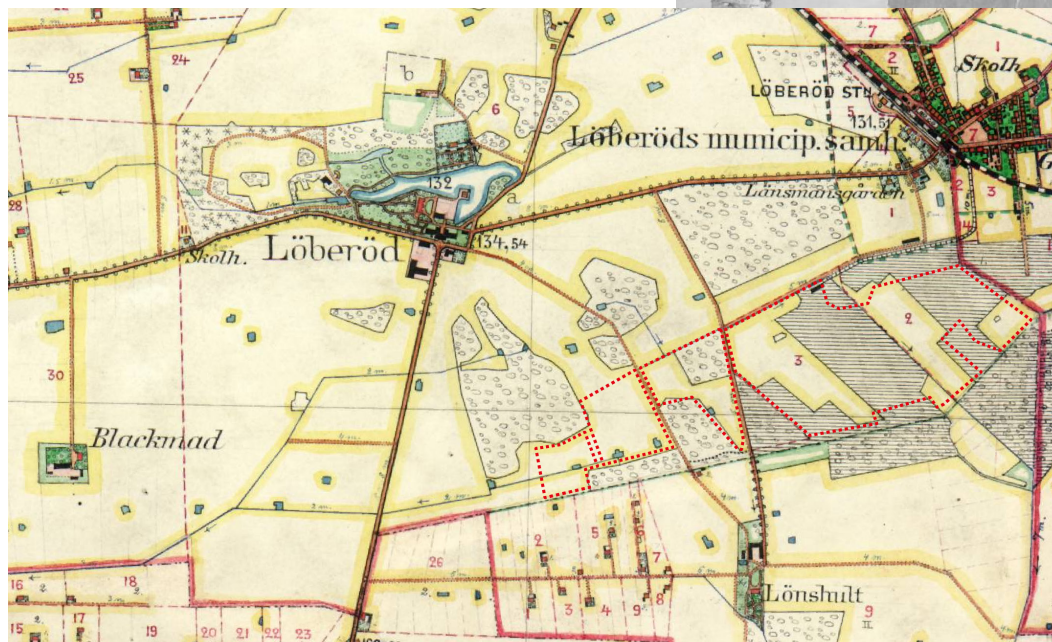
Historik

1900-talet och fram till idag

Under 1900-talets lopp sker inga större förändringar på Löberöds marker. De delar av godsets ägor som kvarstår efter avstyckningarna på 1800-talet ligger samlade runt slottet och utgörs av stora sammanhängande brukningsenheter. I det område som förr kallades Brahehagen finns lövskogspartier kvar, blandat med odlings- och betesmark. Vissa mindre ytor i Brahehagen skogplanterades i slutet av 1900-talet. Torvbrytningen på mossen upphör, oklart när. Tidigare öppna diken i odlingsmarkerna kulverteras. Utanför godsets ägor sker en fortsatt avstyckning av fastigheter och spridd, ny bebyggelse tillkommer. Den för landskapsbilden troligen mest påtagliga förändringen är att vissa alléplanteringar försvinner i slutet av 1900-talet (se mer om detta i nästa avsnitt).

Ortofoto över Löberöds ägor på 1940-talet. Grön linje markerar mark som sedan bilden togs har planterats med skog. Röd streckad linje markerar planerad solcellsanläggning. Källa ortofoto: Kartbild.com.

Löberöds gård på Häradsekonomiska kartan från 1910-talet. Röd streckad linje markerar planerad solcellsanläggning. Källa karta: Historiska kartor, Lantmäteriet.

Historik

Vägdragningar och alléer

Hans "Bygge-Hans" Ramel som ägde Löberöd mellan 1752 och 1799 hade stor betydelse för godsets utformning, både vad gäller slottet och landskapet. Hans Ramel ägde ett stort antal gods i Skåne, och förutom de byggprojekt som gjort honom känd la han även stora resurser på att omgestalta landskapet. Vid alla sina gods lät Hans Ramel anlägga nya, raka vägar och plantera alléer enligt tidens ideal. De raka alléerna skulle gärna sammanstråla vid godsets entré på ett pampigt sätt. Att omforma landskapet på detta sätt var på modet i slutet av 1700-talet, och det var ett sätt för adeln att försköna ägorna och manifesterar sin rikedom. Mest känt och välbevarat är landskapet runt Övedskloster med sina många alléer, skapat av Hans Ramel.

Vid Löberöd var vägarna som ledde fram till slottet slingrande och krokiga när Hans Ramel tog över godset. Under hans tid anlades en spikrak väg söderut från slottet samt en kortare, rak väg i öst-västlig riktning som längre bort anslöt till de äldre vägsträckningarna. Även vägen norrut från Löberöd verkar ha rätats upp under Hans Ramels tid eller strax efter.

Längs vägen som gick västerut från infarten till slottet planterades tidigt en allé, medan vägarna söderut och österut försågs med trädader senare (efter 1820 men före 1910-talet att döma av de historiska kartorna). I östvästlig riktning planterades alléer längs hela vägen över godsets ägor, medan vägen söderut endast fick en kort allé närmast slottet.

På de äldre kartorna finns en väg från Löberöds slott mot sydost till Lönshults gård och sedan vidare till Hjularöd. Såväl Löberöd som Lönshult har medeltida anor, och i Hjularöd fanns ett nunnekloster före reformationen. Man kan därför anta att denna väg, som än idag bitvis är synlig i landskapet, är mycket gammal. Vägen förlorade sin betydelse som tillfartsväg till Lönshult under andra halvan av 1800-talet då en ny väg med alléplantering anlades rakt norrut från gården. Vid samma tid anlades även vägen som går rakt österut från Lönshult. Den kom till i samband med att flera småhemman avstyckades på denna mark. I förlängningen av allén norr om Lönshults gård planterades någon gång under första halvan av 1900-talet en rad träd på västra sidan av vägen.

Vinröd linje = vägnät i mitten av 1700-talet. Orange linje = vägar tillkomna under Hans Ramels tid (andra halvan av 1700-talet). Blå linje = Vägar tillkomna under andra halvan av 1800-talet. Grön linje = Vägar tillkommen 1960/70-tal (vägar i Löberöds samhälle utelämnade). Svart streckad linje markerar planerad solcellsanläggning.

Gula prickade linjer = Alléer som försvunnit efter 1950-talet (källa ortofoto 1957). Gröna prickade linjer = befintliga alléer. Vit prickad linje = befintlig enkel trädad planterad under första halvan av 1900-talet. Svart streckad linje markerar planerad solcellsanläggning.

Nulägesbeskrivning

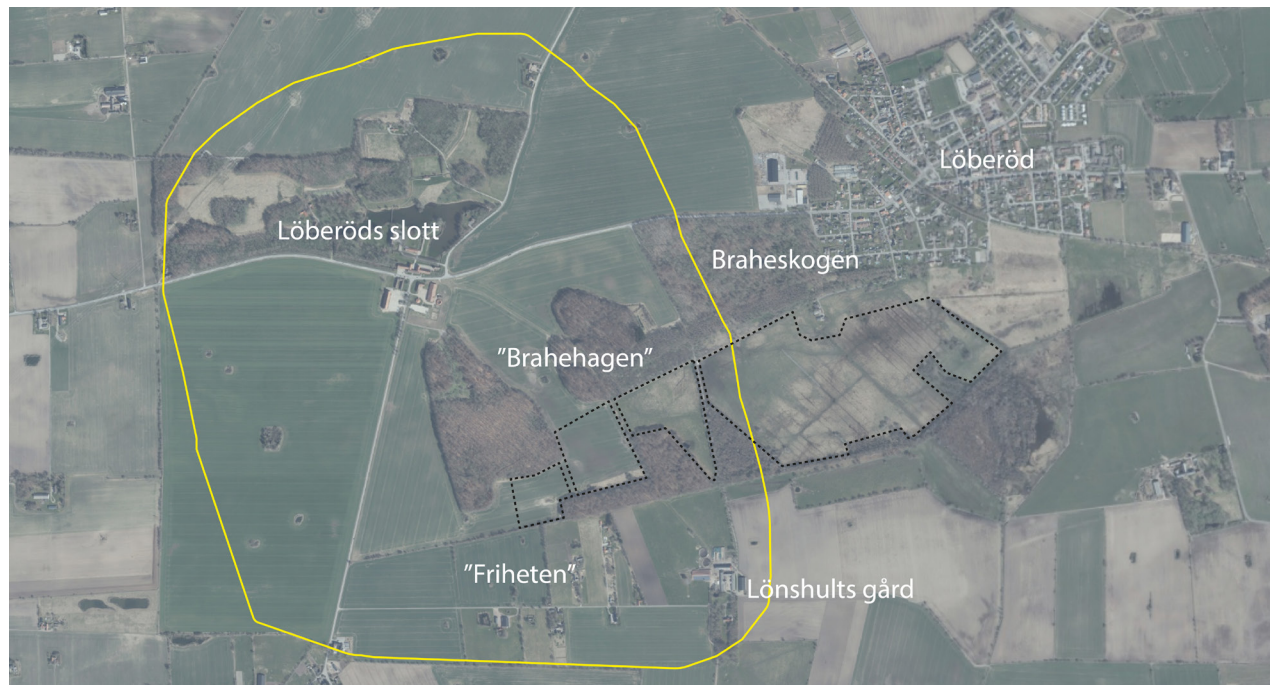
Nulägesbeskrivning av det område som i Kulturmiljöprogram för Skåne (Länsstyrelsen 2006) är utpekad som särskilt värdefull kulturmiljö (gul markering på kartan), med särskild fokus på sydöstra delen som berörs av planerad solcellsanläggning.

Godslandskapet runt Löberöds slott

Löberöds slott med tillhörande byggnader och omgivande park ligger som en samlad enhet i ett öppet jordbrukslandskap. Slottsanläggningen ligger vid vägen som går i öst-västlig riktning från Löberöds samhälle och vidare mot Hurva. Söderut går en rak väg, anlagd av Hans Ramel på 1700-talet, som närmast slottet har en alléplantering med gamla kastanjer. Längre söderut omges vägen på båda sidor av odlingsmark. På västra sidan har man ett stort, obrutet åkerlandskap med endast enstaka buskage vid gamla märkegravar. På östra sidan ligger det markområde som historiskt sett har kallats Brahehagen. Även här finns odlingsmark, men de vida vyerna i landskapet bryts av skogspartier med ädellövskog. En bit söderut finns en trädrida som går i den gamla ägo gränsen mellan Löberöds slott och Lönshults gård.

Om man rör sig österut från slottet, längs vägen mot Löberöd, ligger sammanhängande storskalig åkermark norr om vägen. I söder har man Brahehagen med odlingsmark varvad med lövskogspartier. Från bebyggelsen vid Löberöds slott mot sydost går en markväg i linje med en historisk vägsträckning. Vägen skär genom ett skogsparti och är där till stor del igenväxt. Spåret efter den gamla vägen fortsätter söderut till Lönshults gård och utgörs bitvis av en slybevuxen vall.

Vägarna österut och västerut från infarten till Löberöds slott har tidigare varit spikraka närmast slottet och haft långsträckta alléplanteringar. Vägdragningen har dock

Gul linje = område utpekad som särskilt värdefull kulturmiljö i Kulturmiljöprogram för Skåne, Länsstyrelsen 2006. Svart streckad linje = planerad solcellsanläggning.

ändrats här och träden finns inte kvar. Väster om infarten till slottet har nya trädrader planterats i linje med den gamla vägsträckningen, direkt norr om den nuvarande vägen.

Lönshults gård

Lönshults gård ligger söder om Brahehagen. Från väster finns en tillfartsväg och gården kan även nås norrifrån. Den vägen har närmast gården en relativt ny alléplantering. Gården är omgiven av öppen odlings- och betesmark, men den är inte så vidsträckt som vid Löberöds

slott då brukningsenheterna inte är lika stora. Trådridåer och Brahehagens skogsdungar bryter vyerna mot norr.

Längs den västra tillfartsvägen till Lönshult finns spridd bebyggelse som härstammar från avstyckningar i slutet av 1800-talet. Detta område kallades på den tiden för Friheten. Området är uppbrutet i mindre enheter, ofta med trädridåer mellan. I norr avgränsas området av trädridan i gränsen mot Löberöds ågor och av skogspartier.

Nulägesbeskrivning

Vyer runt Löberöds slott

Vy mot sydost från allén söder om Löberöds slott, över den mark som historiskt kallats Brahehagen.

Vy mot söder från infarten till Löberöds slott. Rak väg anlagd av Hans Ramel på 1700-talet.

Vy mot sydväst från allén söder om Löberöds slott.

Vy mot norr. Den spikraka vägen mot Löberöds slott, anlagd av Hans Ramel på 1700-talet. Till höger en trädridå i gränsen mellan Löberöd och Lönshults ägor.

Nulägesbeskrivning

Vy mot väster längs med Brahevägen som går mellan Löberöds samhälle och slottet. Till vänster Brahehagen med dungar av ädellövskog.

Vy norrut från Löberöds slott, längs med vägen som löper längs slottsparkens östra sida. Till vänster slottsparken med damm, till höger öppen odlingsmark.

Vy mot nordväst mot Löberöds slott. Markvägen som går i linje med den gamla vägen mellan Löberöd och Lönshult. I fonden Löberöds slottskyrka som är slottets fd smedja, ombyggd till kyrka på 1920-talet.

Vy mot sydost. Markvägen som går i linje med den gamla vägen mellan Löberöd och Lönshult. Längre bort är vägen igenväxt med svärgenomtränglig sly.

Nulägesbeskrivning

Vyer runt Lönshults gård

Vy mot öster längs vägen mot Lönshults gård, över området "Friheten". Mindre hemman avstyckade i slutet av 1800-talet, då även vägen anlades.

Vy söderut mot Lönshults gård. Allé längs vägen som anlades på 1800-talet.

Vy norrut från Lönshults gård.

Nulägesbeskrivning

Område aktuellt för solcellsanläggning

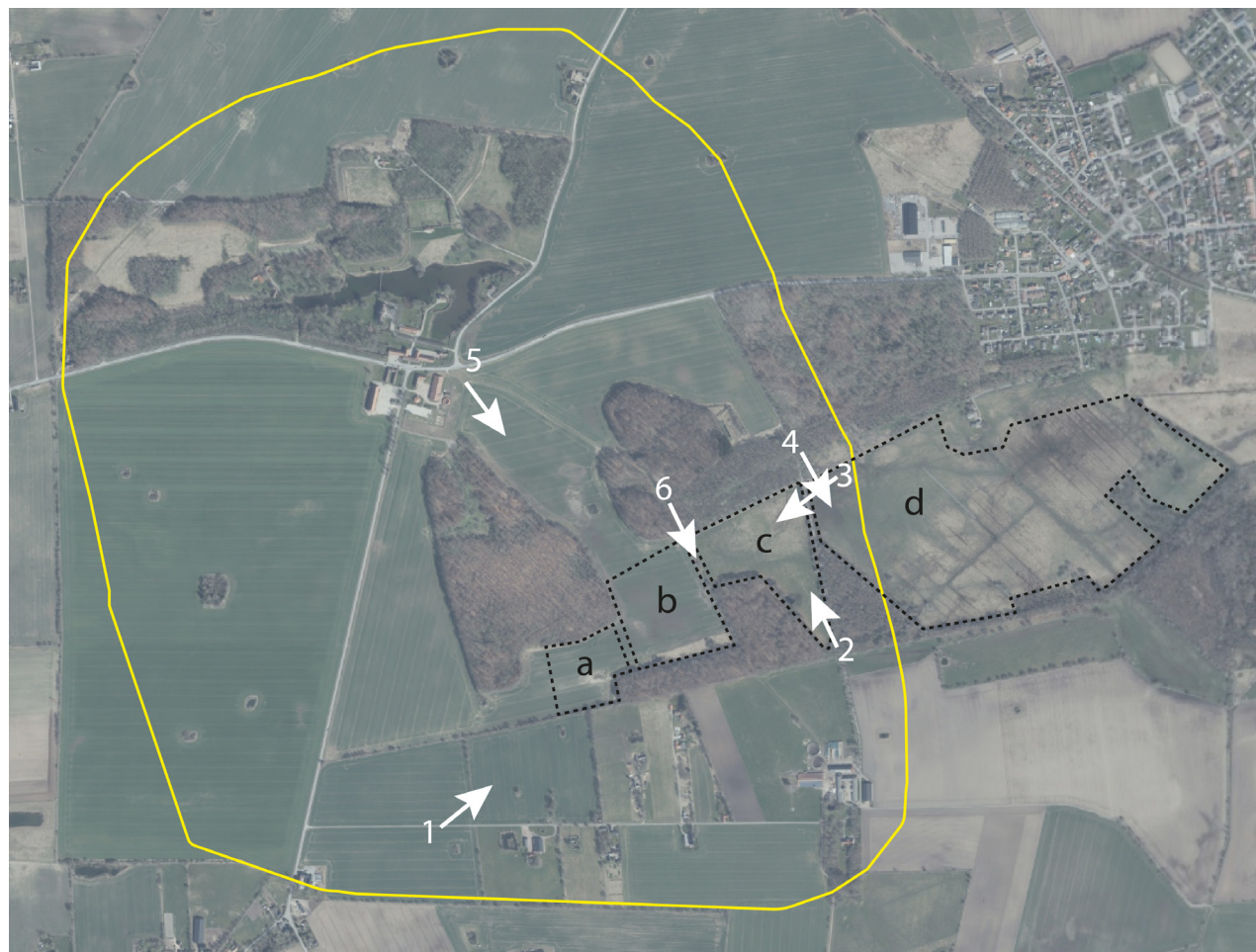
Området som är aktuellt för en solcellsanläggning ligger mellan Löberöds slott och Lönshults gård. Det är indelat i fyra delar (a-c), varav den största ligger öster om vägen norrut från Lönshults gård och de tre övriga ligger väster om denna väg, i det område som historiskt sett har kallats Brahehagen.

Den östra delen (d) sträcker ut sig söder om det skogsparti som idag kallas Braheskogen och når bort till Löberöds samhälle. Denna del ligger i stort sett utanför område utpekad som värdefullt i Kulturmiljöprogram för Skåne. Marken här är gammal torvmosse som är utdikad och används för bete. Även den del som ligger närmast väster om vägen (c) utgörs av betesmark på utdikad sankmark. De två västligaste delområdena (a-b) utgörs av odlingsmark.

Vägen som leder norrut från Lönshults gård har som tidigare nämnts alléplantering närmast gården i söder. Längre norrut, vid den planerade solcellsanläggningen, är vägen på västra sidan kantad av en planterad trädrad och sly.

Mellan delområde b och c finns spår av den historiska vägen mellan Löberöd och Lönshult. I denna sträckning består spåret av en vägbank bevuxen med sly.

Delområdena ligger inramade av skogspartier eller trädridåer på de flesta sidor. Undantag är delområde a och b där den inramande grönskan har släpp mot väster respektive norr. Område d ligger öppet mot bebyggelsen i sydligaste Löberöd.

Vita pilar = fotovinklar. Gul linje = område utpekad som särskilt värdefull kulturmiljö i Kulturmiljöprogram för Skåne, Länsstyrelsen 2006. Svart streckad linje = planerad solcellsanläggning.

Nulägesbeskrivning

Vy mot nordost från vägen till Lönshults gård från öster. Bakom trädridån mitt i bild ligger område a. Höjdskillnader i landskapet gör att område a inte är särskilt synligt från denna vinkel.

Nulägesbeskrivning

Vy mot norr. Vägen norrut från Lönshults gård med område c på västra sidan (till vänster i bild). Till höger skogsparti som nyligen delvis avverkats.

Nulägesbeskrivning

Vy västerut över område c, sett från vägen som går norrut från Lönshults gård. I fonsen skogspartier med ädellöfskog. Till höger sly/trädplantering på gammal sankmark.

Nulägesbeskrivning

4

Vy mot söder. Vägen mot Lönshults gård norrifrån med område a på östra sidan (till vänster i bild). Trädrad längs vägens västra sida (till höger), och bakom den ligger område b.

Nulägesbeskrivning

5

Vy från Brahevägen söder om Löberöds slottskyrka. Vy mot söder över området som historiskt kallats Brahehagen. Till höger och vänster samt i fonden skogspartier med ädellövskog. Mellan högra och vänstra skogspartiet är sikten fri ner mot område b.

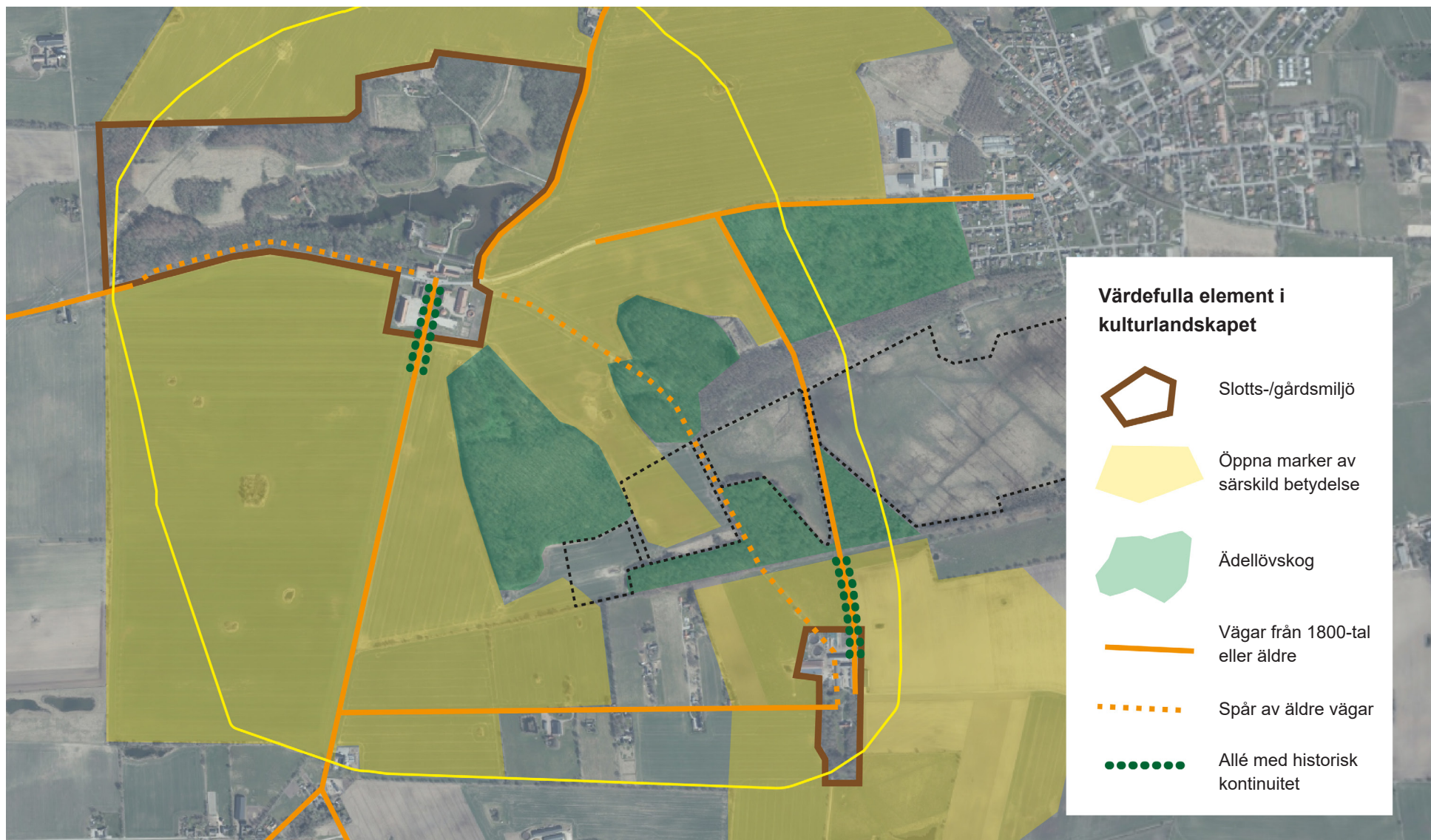
Nulägesbeskrivning

6

Vy mot söder. Till vänster område c och till höger område b. Mitt i bild en vall med sly som utgör vägbanken till den gamla vägen mellan Löberöd och Lönshult. I fonden ädellövskog som avskärmar mot Lönshults gård.

Värdebeskrivning

Gul linje = utpekad särskilt värdefull kulturmiljö, Kulturmiljöprogram för Skåne. Svart streckad linje = planerad solcellsanläggning.

Värdebeskrivning

Kulturhistoriskt värde

Löberöds slott med omgivande marker, och den tidigare underlydande gården Lönshults, är en särskilt värdefull kulturmiljö. Slottet med tillhörande byggnader och park utgör kärnan i området, men omgivningen med bibehållen karaktär av godslandskap bidrar till förståelsen för det kulturhistoriska sammanhanget.

Kulturlandskapets karaktär

Vilka historiska skeenden har präglat landskapet?

Löberöds slott och Lönshults gård, båda med ursprung i medeltiden, ligger i ett landskap som till stora delar är präglat av storgodsdrift och av 1800-talets agrara revolution med dikning och nyodling på tidigare ängs- och betesmarker. Stora, sammanhängande odlingsmarker är karaktäristiskt för detta landskap. En viss prägel har landskapet även av 1700-talet då den raka väg, delvis med allé, som leder fram till Löberöds slott söderifrån anlades.

I den sk Brahehagen mellan Löberöds slott och Lönshults gård är landskapet något mer uppbrutet än i övrigt, med skogspartier, odlingsmark och betesmark varvat. Genom Brahehagen är den gamla medeltida vägen mellan slottet och gården ännu avläsbar i landskapet.

Öster om Brahehagen (nordost om Lönshults gård) har torvbrytning pågått åtminstone från 1700-tal och in på 1900-talet. Här har funnits torvlador och järnvägsspår som förband mossen med järnvägen, men av detta finns inga spår bevarade.

Värdefulla element i kulturlandskapet

Vilka företeelser och egenskaper bidrar till förståelsen för landskapets kulturhistoria?

Slotts-/gårdsmiljö

Löberöds slott och Lönshults gård, med slott/mangårdsbyggnad, ekonomibyggnader, trädgård och park.

Öppna marker av särskild betydelse

Områden markerade med gult på kartan är öppna odlings- eller betesmark som är av särskild betydelse för kulturmiljön. Det är ytor som ligger i direkt anslutning till Löberöds slott och Lönshults gård, och vars öppenhet därför är av betydelse för upplevelsen av landskapet. De ingår i samma visuella sammanhang som slottet/gården. Öppna ytor som inte har markerats med gult har inte bedömts som lika betydelsefulla för upplevelsen av kulturlandskapet, då de är visuellt avskärmade från slottet/gården eller från de större vägarna varifrån de flesta upplever landskapet.

Ädellövskog

Områden markerade med grönt på kartan utgörs av skogspartier bestående till stor del av bok och med inslag av ek. Dessa ädellövskogspartier har lång kontinuitet som en del av Löberöds godslandskap. De är belägna i det område som historiskt sett kallas Brahehagen. Ädellövskog är ett karaktäristiskt inslag i skånska godslandskap, eftersom godsen i större utsträckning än andra ägnade sig åt boskapsskötsel och jakt och därför redan tidigt bevarade skogspartier som annars skulle ha omvandlats till odlingsmark. Partierna med ädellövskog i Brahehagen som varvas med odlings- och betesmark, påminner något om det mer uppbrutna landskapet som fanns före 1800-talets stora landskapsförändrande utveckling, även om Brahehagen också utdikats och förändrats. Lövkogen vid Löberöd är också sågenomspunnen, då den omtalas i berättelserna om Anne Brahe.

Vägar från 1800-tal eller äldre

Det historiska vägnätet består av tre kategorier. För godslandskapet som kulturmiljö är kategori 2 av högst värde.

1. De äldsta vägarna som följer topografin och slingar sig fram (väg norrut längs östra sidan av Löberöds slottspark, delar av vägen från Löberöds samhälle, förbi Löberöds slott och vidare västerut).

2. Monumentala, raka vägar anlagda av Hans Ramel på 1700-talet som ett led i att omgestalta landskapet och ge slottet en pampig inramning. Av dessa finns endast den väg som går rakt söderut från slottet bevarad.

3. De raka tillfartsvägarna till Lönshults gård, anlagda i slutet av 1800-talet.

Spår av äldre vägar

Mellan Löberöds slott och Lönshults gård finns det spår av en väg som bedöms vara medeltida eller äldre. En del av sträckan är idag en markväg, medan andra delar består av en i landskapet synlig vägbank med växtlighet på.

Väster om Löberöds slott finns direkt norr om den nuvarande vägen spår efter den gamla vägdragningen. Den utgörs delvis av Hans Ramels spikraka öst-västliga väg. Här har ny allé planterats vilket stärker avläsbarheten och förståelsen för landskapets kulturhistoria.

Alléer med historisk kontinuitet

Alléer är ett typiskt inslag i godslandskapet. Vägarna som möts vid infarten till Löberöds slott var fram till 1950-talet alléplanterade, men idag finns endast en kort allé söderut med gamla kastanjer bevarad.

Allén norrut från Lönshults gård består av yngre träd, men den har kontinuitet till 1800-talet. Ur kulturhistorisk synvinkel är det företeelsen allé som är av värde, åldern på träden är av underordnad betydelse.

Allén väster om slottet längs den gamla vägen har inte markerats på kartan då den inte längre kantar en befintlig väg utan snarare är en del av slottsparken.

Konsekvensanalys

Konsekvensanalysen baseras på *Underlag för samråd inför uppförande av solcellspark inom fastigheten Löberöd 1:184 i Eslövs kommun*, AFRY (odaterat dokument, samråd hölls 2023).

Planerad åtgärd

LC Energi AB har för avsikt att etablera och driva en anläggning för produktion av solenergi på ca 60 hektar. Solcellsparken beräknas ha en livslängd på 40 år och är enligt samrådsdokumentet en reversibel åtgärd. Anläggningens utformning:

- Rader med ca 3 meter höga metallstrukturer.
- Solcellspanelerna kan komma att monteras på rörliga stativ.
- Servicevägar kommer anläggas (grusvägar).
- Transformatorstationer, materialupplag, kabeldragningar.
- Eventuellt kommer anläggningen hägnas in.

Förutsättningar

Denna konsekvensanalys utgår ifrån att:

- Samtliga åtgärder (servicevägar, transformatorstationer etc) utförs inom det utpekade projektområdet.
- Rövning av träd och vegetation enbart görs inom det utpekade projektområdet.

Projektområdet. Källa: Underlag för samråd, AFRY.

Exempel på solcellspaneler på fasta stativ. Källa: Underlag för samråd, AFRY.

Konsekvensanalys

Fotomontage (beskuren bild). Vy från Brahevägen mot söder. Källa: AFRY.

Fotomontage (beskuren bild). Vy österut från vägen som går söderut från Löberöds slott. Till höger trädridå i ägo gränsen mot Lönshult. Källa: AFRY.

Konsekvensanalys

Matris för gradering av konsekvenser

Konsekvensanalysen (tabell på nästa sida) är utförd i en matris där graden av påverkan vägs mot hur höga värden det är som påverkas. Samtliga identifierade värden i kulturlandskapet runt Löberöd och Lönshult har klassats som höga värden.

	Stor negativ påverkan	Måttlig negativ påverkan	Liten negativ påverkan	Ingen negativ påverkan
Högt värde	Mycket stor negativ konsekvens	Stor negativ konsekvens	Måttlig negativ konsekvens	Ingen negativ konsekvens
Medelhögt värde	Stor negativ konsekvens	Måttlig negativ konsekvens	Liten negativ konsekvens	Ingen negativ konsekvens
Lågt värde	Måttlig negativ konsekvens	Liten negativ konsekvens	Mycket liten negativ konsekvens	Ingen negativ konsekvens

Konsekvensanalys

Konsekvenser på kulturmiljön - tabell

Värde	Påverkan	Konsekvens
Slotts-/ gårdsmiljö	Solcellsanläggningen blir inte synlig från Löberöds slott eller från Lönshults gård. Vyer mot slotts- respektive gårdsmiljön påverkas inte av solcellsanläggningen. → Ingen negativ påverkan.	Ingen negativ konsekvens
Öppna marker av särskild betydelse	Solcellsanläggningen placeras så att de öppna marker runt Löberöds slott och Lönshults gård som är viktiga för upplevelsen av kulturlandskapet i huvudsak bevaras intakta. Viss påverkan sker dock i siktlinjer från de större vägarna ut i det öppna landskapet: - Vy från vägen öster om Löberöds slott (Brahevägen) söderut. Där kommer en del av solcellsanläggningens delområde b synas på håll mellan skogspartierna. Se bild nr 5 i Nulägesanalysen. - Vy från vägen söder om Löberöds slott österut. Där kommer en del av solcellsanläggningens delområde a synas på håll mellan skogspartiet i norr och träddridån i söder. → Liten negativ påverkan.	Måttlig negativ konsekvens
Ädellövskog	Skogspartierna i Brahehagen berörs inte direkt av solcellsanläggningen. Upplevelsen av skogspartierna sett från de stora vägarna kan påverkas i viss utsträckning i och med att delområde a och b kan synas från de större vägarna i vissa vinklar (se ovan). → Liten/ingen negativ påverkan.	Måttlig/ingen negativ konsekvens
Vägar från 1800-tal eller äldre	Solcellsanläggningen uppförs i direkt anslutning till och på båda sidor om vägen som går norrut från Lönshults gård. Den sträcka närmast gården som är alléplanterad berörs dock inte. Längre norrut (mellan delområde c och d) får solcellsanläggningen stor påverkan på vyerna från vägen, men vägens sträckning påverkas inte. Vägen är mindre och inte så trafikerad, och vyerna från den har inte bedömts som särskilt betydelsefulla för upplevelsen av kulturlandskapet runt Löberöd och Lönshult. Övriga vägar berörs inte. → Ingen negativ påverkan.	Ingen negativ konsekvens
Spår av äldre vägar	Spår av äldre väg väster om Löberöds slott påverkas inte. Spår av medeltida väg mellan Löberöds slott och Lönshult påverkas inte vad gäller vägens sträckning, utan den kommer fortsatt vara avläsbar i landskapet. Mellan delområde b och c utgörs spåret efter vägen av en vall/vägbank med vegetation på. Platsen är idag svårtillgänglig och uppförandet av en solcellsanläggningen på var sida om vallen bedöms inte skada kulturvärdena. → Ingen negativ påverkan.	Ingen negativ konsekvens
Alléer	Solcellsanläggningen kommer inte vara synlig från alléerna söder om Löberöds slott och norr om Lönshults gård. Vyer mot alléerna kommer heller inte påverkas. → Ingen negativ påverkan.	Ingen negativ konsekvens

Konsekvensanalys

Sammantagen bedömning

Solcellsanläggningens påverkan på kulturlandskapet är måttlig. De flesta av landskapets identifierade värden påverkas inte av åtgärden. Det mest påtagliga är att anläggningen kommer synas på håll mellan Brahehagens skogsdungar från vissa vinklar, så som fotomontagen visar. Det finns dock anledning att tro att anläggningen i vissa ljus- och väderförhållanden kommer vara mer synlig än på bilderna, eftersom de visar en mycket mörk anläggning helt utan blänk i metall och paneler. Trots detta bedöms den negativa påverkan på kulturmiljön vara måttlig.

På nära håll, från vägen norr om Lönshult och från södra delen av Löberöds samhälle, kommer anläggningen bli påtaglig. Området som angränsar till Löberöds samhälle är inte en utpekad särskilt värdefull kulturmiljö och åtgärden bedöms här inte påverka särskilda kulturhistoriska värden. Vyerna från vägen norr om Lönshult har inte bedömts som betydelsefulla för upplevelsen av godslandskapet, eftersom de i stor utsträckning avskärmas från den värdefulla kulturmiljön runt slottet och gården av vegetation.

Förslag på anpassningsåtgärder

Åtgärder för att minska negativ påverkan

- För att minska påverkan av solcellsanläggningen på upplevelsen av godslandskapet bör växtlighet planteras enligt kartbild nedan. Även insynskyddande växtlighet innebär att långa vyer i landskapet bryts, men i de aktuella lägena är påverkan marginell.
- Den insynskyddande växtligheten bör inte vara högre än vad som krävs för att dölja solpanelerna.
- Den insynskyddande växtligheten bör inte utformas för "stramt" i stil med en häck, utan bör vara "vildare" till sin karaktär.
- Arter som finns naturligt i omgivningen bör användas.
- Transformatorstationer, materialupplag etc bör placeras i lägen där de inte syns från de stora vägarna, dvs i de vyer som fotomontagen visar.
- Ingrepp i vallen mellan de två västliga och de två östliga delområdena (b och c) ska undvikas (historisk vägsträckning).

Källor

Artiklar

Björhammar, Anders: När Lönshults gård var dansk. Ur: Frostabygden 2017. Tillgänglig på:

<https://www.hembygd.se/frosta-harad/plats/173894/file/4073836>

Holm, Henry: Ett slumrande kulturslott. Ur: Frostabygden 1992. Frosta Härads Hembygdsförenings årsbok. Tillgänglig på:

<https://gammalstorp.se/Bilder-Slott/Ett%20slumrande%20kulturslott.pdf>

Jarlsson, Ingela: Anne Brahe på Löberöds slott. Tillgänglig på:

<https://filer.hembygd.se/frosta-harad/uploads/files/2021/12/01/Anna%20Brahe%20p%C3%A5%20L%C3%B6ber%C3%B6ds%20slott.pdf>

Åkesson, Sylve: Löberöd. Tillgänglig på:

<https://skanskaslott.ullstad.com/loberod.php>

Rapporter

Brunet, Jörg: Skånes skogar: historia, mångfald och skydd. Länsstyrelsen i Skåne län, Malmö, 2005. Tillgänglig på:

<http://www.m.lst.se/NR/rdonlyres/C943987F-31C7-41C4-A29C-15CDC89C9851/69948/Rapportskogarhel1.pdf>

Olsson, Patrik: Övedsklostets alléer. Regionmuseet Kristianstad rapport 2010:22. Tillgänglig på:

<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1364661/FULLTEXT01.pdf>

Böcker

Ohlén, Carl-Eric, Sydow, Waldemar von & Björkman, Sten (red.), Svenska gods och gårdar D. 6 Skåne: mellersta delen, [2. uppl.], Svenska gods och gårdar, Uddevalla, 1944

Historiska kartor

Historiska kartor, Lantmäteriet:

<https://historiskakartor.lantmateriet.se/>

Löberöds godsarkiv, Arkivcentrum Syd. Kartor/Ritningar.

Illustrationer

ALVIN - Plattform för digitala samlingar och digitaliserat kulturarv:

www.alvin-portal.org

Övrigt

Institutet för språk och folkminnen. Ortnamnsregistret, arkivpost 1462070, Friheten.

<https://ortnamnsregistret.isof.se>

Fornsök:

<https://app.raa.se/open/fornsok/>

Kulturmiljöprogram för Skåne

<https://www.lansstyrelsen.se/skane/besoksmal/kulturmiljoprogram.html>

Underlag för samråd inför uppförande av solcellspark inom fastigheten Löberöd 1: 184 i Eslövs kommun, Skåne län. AFRY 2023.

OLGA SCHLYTER
KULTURMILJÖKONSULT

2024